

**Muzej v
Monoštru
še naprej
slovenski?
STR. 4
Te brejg
sem redno
dojzaslūžila
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 11. junija 2015 ☀ Leto XXV, št. 24

10. obletnica Komornega pevskega zbora ZS

Radi popejvajo in radi so vküper

»Radi smo vküper, med nami neja nevoščenosti, radi se pogučavamo, si pomagamo. Mamo že svoje štorije, dosti vse se je že zgodilo z nami,« je v Slovenskon domi v svojon slavnostnon guči ob 10-oblentnici Komornega pevskega zbora Zveze Slovencev iz Monoštra pravla njegva predsednica *Marijana Sukič*. Zbrane - med njimi so bili tüdi direktor Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti *Igor Teršar* (s sebov je prineso tüdi jubilejno priznanje za zbor), zagovornica slovenske skupnosti v madžarskom parlamenti *Erika Köleš Kiss* in predsednik Državne slovenske samouprave *Martin Ropoš* - je spaumnila, ka so se na Slovenski zvezi večkrat pogučavali o tom, »ka bi v Varaša tö mogli ustvauriti, organizirati pevski zbor; steri bi pauleg seničkoga zbora skrbo za tau, naj se lejpo slovensko zborovsko spejvanje vse večkrat čüje med Slovenci ob Rabi«. Najprva je tau bila samo ideja, pomalek pa se je vküpzbralo enajst pevcov pa pevk iz Monoštra in sausedni vesnic in so - ob pomoči dirigenta *Tomaža Kuhara*, steroga so ziskali v Murski Soboti - 15. novembra 2005. leta

Komorni zbor Zveze Slovencev Monošter že 10 lejt spejva. Prva vrsta s prave: *Tomaž Kuhar* (zborrowodja), *Irena Sedlar* (alt), *Elizabeta Bartók* (alt), *Marijana Sukič* (alt), *Marijana Dospot* (alt), *Milena Kovačič* (sopran), *Iluška Bartakovič* (sopran), *Gyöngyi Gyeček* (tenor), *Tilčka Vohar* (tenor). Druga vrsta s prave: *Attila Bartakovič* (bas), *Šandor Bedič* (bas), *Jože Casar* (bas), *Tamaš Ropoš* (bas), *Elizabeta Časar Nemeš* (sopran), *Margita Mayer* (sopran), *Jožef Čuk* (tenor).

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti je Komornemu zboru podelil Jubilejno priznanje, dirigentu pa Posebno priznanje. Direktor JSKD mag. Igor Teršar (z leve), ob njem *Tomaž Kuhar* in *Marijana Sukič*.

meli prve probe. Prvi nastop so meli v Sloveniji, 10. juliuša 2006. leta v Volčjem Potoku. »Gda smo končali s spejvanjom, smo se pogučavali, kak je bilau, je *Tomaž Ropoš gnauk samo pravo*. 'Vejte ka, da smo šli gor na oder so nam dosta bole ploskali, kak gda smo šli dol'. Se pravi, že po prvom nastopi smo čütili, da moramo eške dosti delati, pa če leko, moramo vcüj dobiti 'nauve pevce'.« Od 2006. leta jim tak poma ga pet pevcov iz Slovenije, steri so včasi popejvali pri mešanom pevskom zbori Radenska. Z lejti so k zbori ške eni cuj prišli, eni pa so ga zapistili, tak ka jih zdaj popevle 15. Pauleg jubilentov, steri do si najlepši dar ob oblentnici dali sami, vej pa do ške v tom leti gorvzeli svoj prvi CD, se je za njihovo lejpo delo zahvalo tüdi predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem *Jože Hirnök*. V Slovenskon daumi so jubilentom prišli čestitat in so tüdi nastaupali gostje iz Slovenije, Obrtniški mešani pevski zbor »Notranjska« in Društvo pevka skupina Prekmurci Tišina, pauleg nji pa ške Mešani pevski zbor Avgust Pavel z Gorenjoga Senika.

**Tekst in kejpa:
Silva Eöry**

o dvojni obletnici v kejpaj in besedi

Kak smo že napisali v prejšnji številki naši novin, na konci majuša je svetila Državna slovenska samouprava 20. oblejtnico svojoga dela, Radio Monošter (slovenski radio pa 15. oblejtnico). Ob tej priliki so prejkдали ob-

novleni sedež (székház) DSS na Gorenjom Seniki, pripravili so brošuro pa kratek film o tom, ka vse sta delala DSS pa Radio Monošter. Kejpe je napravo naš sodelavec Karči Holec.

Lepau obnovleni sedež DSS (z dvaura kraj). Na prejkdavanji so spejvali števanovski pa senički šaularge.

Obnovleno izo sta blagoslovila domanji župnik Tibor Tóth pa markovski gospaud Dejan Horvat.

Slavnostni guč je emo državni podsekretar dr. Csaba Latorcai. Kak je pravo, vogrska vlada (kormányzat) de eške tadala pomagala Slovencom na Vogrskom.

Med gosti je biu predsednik odbora za odnose s Slovenci v sosednji rosagaj gospaud Ivan Hršak (prvi z lejve) tő, steri je v svojom guči obečo pomauč Slovenije tő.

Kakšno paut je Radio Monošter preodo pa ka je njegva najvejša naloga, je tapravo direktor pa glavni urednik Francek Mukič.

Listino »Priznanje in zahvala« Urada RS za Slovence v zamejstvu je predsedniki DSS Martinu Ropošu prejkdau Tadej Bojnec.

Predsednik Ropoš se je inštitucijam pa lidam, s sterimi je DSS vküpdelala zahvalo s plaketo. Na kejpi z višjo svetovalko za porabsko šolstvo mag. Valerijo Perger.

Program se je končo v kulturnom daumi, gde je zdravico pravo predsednik Skupščine Železne županije László Majtényi (z lejve).

Velika Polana: Festival slovenske narečne književnosti

V ZNAMENJU 300-LETNICE PRVE PREKMURSKE KNJIGE

Velika Polana ali Poljana, kot jo je imenoval rojak, pisatelj Miško Kranjec, je imela v gostih udeležence Dialekte, 6. festivala slovenske narečne književnosti. Osrednji dogodek

gane korenine ter pripovedi Karla Holeca *Andovske zgodbe - Andovske prpovejsti*, eno, *Smrt*, je v izvorniku prebrala Marijana Sukič.

O mladi generaciji, ki (pre)

v narečju in izbira temu primerne sogovornike iz Porabja in Goričkega. Bolj preprosto je pri televizijski oddaji *Slovenski utrinki*, ki so podnaslovljeni in zato vsem razumljivi.

Milivoj Miki Roš se je vrnil v leta, ko so bili v Monoštru, še v takratnem »madžarskem« kulturnem domu, tečaji za izdelovanje lutk in potlej prve lutkovne igrice, ki jih je pripravljala njegova mati. Nadalje-

Dr. Simona Pulko in dr. Melita Zemljak Jontes sta predstavili temo *Narečna in osebna identiteta*. Govorili sta o narečnem v socialnozvrstnem sistemu slovenskega jezika, socialno zvrstnih razmerjih v šolskem sistemu, o (ne)moči narečne besede in drugih vsebinah. Zanimiva in poučna je bila razprava dr. Alenke Valh Lopert, in sicer o narečju kot izrazu identitete na radijskih postajah v severovzhodni Sloveniji (Radio Ptuj, Radio Murški val, Radio Slovenske gorice). Med drugim je omenila, da so na nacionalnih postajah zavezani knjižnemu jeziku, medtem ko lokalne radijske

(1903-1944), *Evangeličanski koledar* (1923-1941, ki izhaja tudi zdaj) in druge tiske. *Pregled leposlovne ustvarjalnosti v prekmurščini* je pripravil Franci Just in v uvodnem stavku povedal, da je tako kot na Kranjskem tudi v Prekmurju nastanek prvih knjig povezan s protestantizmom. Najstarejši prekmurški »literarni dokument« je rokopisna pesem dijaka Davida Novaka *Veršuš vandalici (Slovenska pesem)*, s katero se je na pustni torek leta 1774 predstavil sošolcem in profesorjem na evangeličanskem liceju v Bratislavi.

Dialekto, ki jo je pripravilo

Na Porabskem popoldnevu so sodelovali Franci Just, Marijana Sukič in Milivoj Miki Roš, pozorno jih je poslušal zvesti obiskovalec Dialekte Rudi Ringbauer

prvega dne je bil *Porabski popoldan*, kjer so se pogovarjali o porabskem jezikovno-kulturnem položaju, porabskih medijih (tiskanih in elektronskih), porabskem gledališču in porabski književnosti. Uvod v razpravo je pripravil Franci Just, o razmerah v Porabju pa sta govorila glavna in odgovorna urednica Porabja Marijana Sukič in kulturnik Milivoj Miki Roš, ki že dolga leta dela tudi kot mentor porabskih gledaliških skupin.

Franci Just se je v *Porabskem popoldnevu* vrnil v leto 1919, ko je bilo Prekmurje združeno z matično Slovenijo, Porabje pa je ostalo del madžarske države. Za prelomno obdobje v političnem in siceršnjem dogajanju je omenil leto 1990, v literarnem sodelovanju pa leto 1995, ko je izšla knjiga *Srebrni breg*. Pozornost je namenil zbirki Med Rabo in Muro, v kateri izhajajo knjige za *Porabski knjižni dar*, za katerega je dal pobudo avtor tega prispevka. V zbirki sta doslej izšla romana Franceka Mukiča *Garaboncijaš - Črnošolec* in roman *Vtrgnjene korenje-Str-*

malo govori knjižni in/ali narečni jezik, ter o nekaterih vzrokih, zakaj je tako, je razmišljala Marijana Sukič in poudarila, da je edini način za učinkovitejši pouk materinščine v Porabju, da dobi vsaka šola vsaj enega stalnega učitelja iz Slovenije. Če se razmere v narodnostnem šolstvu ne bodo hitro izboljšale, bo postala usoda Porabskih Slovencev negotova. Pri učenju in ohranjanju materinščine bi morala imeti pomembnejšo vlogo tudi cerkev, je dodal Franci Just. Tudi porabske medije je predstavila Marijana Sukič, ki je povedala, da je bila odločitev za pisanje v Porabje v narečju in knjižnem jeziku razumljiva: to je bila pot do bralcev, kajti večina le-teh je (bila) večša le domače besede. In če so želeli, da bi imel časopis bralce, so se morali prilagoditi razmeram ne glede na to, da pisanje v narečju ni tako preprosto, kot si nekateri domišljajo. Zaznati je, da tisti bralci, ki prebirajo članke v narečju, vse pogosteje berejo tudi prispevke v knjižnem jeziku. *Radio Monošter* ima program skoraj izključno

val je delo in se vključeval tudi na druga področja, zlasti na gledališko. Vrsto let je uspešno delovala gledališka skupina *Nindrik - Indrik*, ki jo je vodil, zdaj pa so postali prepoznavni tudi *Veseli pajdaši* iz Števanovec

(*gonilna sila Laci Kovač*). Sicer pa je bilo gledališki dejavnosti v pogovoru namenjeno premalo pozornosti.

Drugi dan *Dialekte* je bil poudarek na simpoziju »Prebivati v narečju - narodnostna in identitetna vloga narečja in narečne književnosti«. Simpozij je potekal v znamenju 300-letnice prve prekmurske knjige, *Malega katechismusa* Franca Temlina, in sicer v prvem delu o vlogi narečja in narečne književnosti pri oblikovanju narodne zavesti in kulturne identitete, v drugem delu pa o prekmurskem jeziku in književnosti v preteklosti in danes.

Predavatelji na simpoziju so bili profesorji z mariborske Filozofske fakultete

postaje namenjajo manj pozornosti jezikovni kulturi. Dr. Mihaela Koletnik je pripravila razpravo *Prekmursko narečje kot identitetni dejavnik v popularni kulturi* in predstavila ugotovitve s proučevanja popularne glasbe in govora v filmu. Dr. Dragica Haramija je zelo natančno proučila *Mladinska besedila v periodičnem tisku do začetka 2. svetovne vojne*. Pripravila je pregled literarnih vrst, avtorjev in njihovih del, pa tudi pregled folklornega slovstva, ki nagovarja mlade bralce. Med publikacijami je omenila časopis *Prijatelj* (1875-1879), *Kalendar srca Jezušovoga*

Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc (pisatelj Feri Lainšček in literarni zgodovinar Franci Just), s sodelovanjem občine Velika Polana, so spremljali tudi drugi dogodki: nastopi udeležencev na šolah, razstava »Ar tej naši vogrskih Slovenov jezik dosta tühoga v sebi lastivnoga ma«, pesniško-glasbeni performans Ferija Lainščka *Lübezen*, pesniško glasbeni večer prekmurske poezije, pesniško branje in predstavitev narečne zbirke Tineta Mlinariča *Vretine dnik* na ižakovskem Otoku ljubezni.

Ernest Ružič

OD SLOVENIJE...

Cerar pri papežu

Predsednika vlade Mira Cerarja je v okviru uradnega obiska v Vatikanu na zasebni avdienci sprejel papež Frančišek. Sogovornika sta v pogovorih poleg prijateljskih odnosov med Slovenijo in Svetim sedežem potrdila tudi skupno pripravljenost za nadaljevanje konstruktivnega dialoga o dvostranskih vprašanjih, ki zadevajo odnose med državo in Cerkvijo s posebnim poudarkom na procesu narodne sprave, človeških in verskih vrednotah in skupnem sodelovanju v dobro družbe in najrevnejših. Na obisku je predsednik slovenske vlade papežu predal tudi tradicionalne slovenske dobrote, in sicer slovensko orehovo potico ter Pletersko hruško. Kot nogometnemu navdušencu mu je podaril tudi posebej zanj oblikovan slovenski reprezentančni nogometni dres z napisom Frančišek 1. Premier se je v Vatikanu sešel tudi z vatikanskim državnim tajnikom Pietrom Parolinom, s katerim sta izmenjala podrobnejša stališča o odnosih med Slovenijo in Svetim sedežem ter potrdila zavezo za nadaljnji dialog.

János Áder obiskal Slovenijo

Na delovnem obisku v Sloveniji se je mudil madžarski predsednik János Áder. Gre za obisk, posvečen spominu in opominu na dogodke prve svetovne vojne in krepitvi dialoga med dvema prijateljskima državama. Slovenski predsednik Borut Pahor je Áderja sprejel na Cerju nad Mirnom pri Novi Gorici, kjer sta si ogledala tamkajšnji muzej. »Áder je prvi predsednik kake tuje države, ki je obiskal Cerje. Je tudi prvi, ki se bo odpravil po Poti miru. Upajmo, da bodo v prihodnje tudi drugi predsedniki obiskali ta spomenik in opomnik, ki skuša ljudi navdihniti z idejo miru, sodelovanja in sožitja,« je po ogledu Cerja povedal Pahor. Dodal je, da je Áder na obisk prišel zaradi številnih madžarskih žrtev, ki so tako kot pripadniki drugih narodov tragedijo prve svetovne vojne plačale s svojim življenjem. »Naša skupna odgovornost je, da se spomnimo vseh, ki so izgubili življenja v teh bitkah,« je poudaril János Áder. Predsednika sta obiskala še Solkan. Mimo solkanskega mostu sta se sprehodila do vojaškega pokopališča iz I. svetovne vojne, kjer sta položila venec padlim vojakom.

Muzej v Monoštru še naprej slovenski?

Od začetka leta 2013 so muzejske ustanove na Madžarskem prešle pod vzdrževanje lokalnih samouprav. Tako se je ukinila tudi Direkcija muzejev Železne županije, monoštrski Muzej Avgusta Pavla pa je prišel pod upravljanje Mestne občine Monošter, v okviru Mestne knjižnice in muzeja Ferenc Móra. Že od takrat so se organizacije Slovencev na Madžarskem potegovala, da bi sklenile sporazum o sodelovanju z monoštrsko lokalno samoupravo s ciljem, da bi muzejska ustanova - kot edini slovenski muzej na Madžarskem - ohranila slovenski značaj.

Do podpisa sporazuma med Državno slovensko samoupravo, Zvezo Slovencev na Madžarskem, Mestno občino Monošter ter Mestno knjižnico in muzejem Ferenc Móra je prišlo 28. maja pred redno sejo mestnega sveta. V svojem nagovoru je župan Monoštra Gábor Huszár izpostavil, da so kot vzdrževalci dostojno proslavili 30. obletnico ustanovitve muzeja, sicer pa namenljajo vzdrževanju ustanove letno 4-5 milijonov forintov. Dodatna sredstva so na razpolago za ureditev gradiva o monoštrski bitki in vasvárski mirovni pogodbi (1664), o tovarnah svile in kos, za 3-dimenzionalno reliefno mizo ter interaktivni sprehod po mestnem jedru. Samoupravi je uspelo to, češar županija ni mogla storiti: ustanova pod novim imenom *Lokalno zgodovinska in slovenska narodnostna zbirka Avgusta Pavla* je postala »narodnostna bazična inštitucija«, kar pomeni dodatno možnost javljanja na razpisu.

Po besedah župana zagotavlja občina sredstva za podporo slovenske narodnostne kulture,

sodeluje s slovenskimi organizacijami in podpira dejavnosti za ohranjanje dediščine, muzejskopedagoški program in raziskave. Šolarji bodo še naprej hodili k posebnim uram spoznavanja slovenstva v mu-

Sporazum o sodelovanju so podpisali (z leve) Jože Hirnök, Gábor Huszár, Martin Ropoš ter Piroška Molnár (prva z desne) - svoje mnenje je izrazil tudi generalni konzul Dušan Snoj (drugi z desne)

zej. »Popestrili bomo ponudbo« - je poudaril Gábor Huszár in najvil več obiskovalcev, ki naj bi bolje raznašali vest o slovenskem prebivalstvu. »Želimo izkazati pripravljenost za sodelovanje, vi pa nam dovolite, da naredimo malo reklame« - je zaključil monoštrski župan.

Vodja knjižnice in muzeja *Piroška Molnár* je poudarila: odkar je zbirka pod njihovim upravljanjem, so se jo trudili predstaviti tako slovenskim kakor madžarskim obiskovalcem. V ustanovi je zaposlena oseba, ki vodi skupine tudi v slovenskem jeziku. Ob delavnicah za slovenske otroke želijo nuditi dejavnosti tudi madžarskim šolarjem, da bi bil za njih muzej vsakodnevna izkušnja. Prirejali naj bi bralne tabore tudi za učence, ki prihajajo iz širše okolice (Körmend). Načrtujejo tudi postavitev interaktivnih lokalno zgodovinskih razstav, za izredne učne ure zgodovine, za temeljitejšo spoznavanje ožje domovine. Obiskovalci naj bi čim aktivneje sodelovali pri dejavnostih, napisali v muzeju pa bi bili

madžarsko-slovensko-nemški, je naznanila Piroška Molnár. Staro stalno razstavo o lončarstvu jugozahodnega Prekodonavja naj bi zamenjala manjša lončarska rastava, izpraznjene prostore pa bi napolnili z novo

jezičnih šol še naprej pošiljala učence na muzejskopedagoške programe v monoštrski muzej. Obenem je izpostavil, da mora upravitelj muzeja vsako večjo spremembo najaviti slovenski krovnici organizaciji, kar predpisuje status narodnostne bazične inštitucije.

Predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem *Jože Hirnök* je opozoril na vseskozi dobre odnose organizacije z mestno občino, podpis pa potrjuje to uspešno sodelovanje. Porabje obišče letno do sto avtobusov, eden od njihovih ciljev je obiskati muzej v Monoštru.

Generalni konzul RS v Monoštru *Dušan Snoj* je bil sam prisoten pri interaktivnih delavnicah v muzeju. Izrazil je željo, da Muzej Avgusta Pavla ostane slovenski tudi po letu 2017, ko bo poteklo trajanje evropskega projekta.

Vse strani so podpisale sporazum - slovenske organizacije z upanjem, da bo Mestna občina še naprej ostala skrben upravitelj slovenske zbirke v mestu.

-dm-

Veliko slovenskih skupin prihaja v Porabje

V zadnjih letih se je v Sloveniji povečalo zanimanje za Porabje. V deželico ob Rabi prihaja vse več turistov, med njimi društva in tudi dijaki. *Nered d.o.o. iz Ljubljane* je med prevozniki, ki vsako leto pripelje v Monošter več skupin. Ob vodenem ogledu znamenitosti se zmeraj ustavijo tudi v Slovenskem domu, kjer jih čaka kosilo in film o Porabju. Na fotografiji zmeraj prijazen prevoznik Ivan in njegov pomočnik Stane, ki goste popelje po Goričkem in Prekmurju, ki ju zelo dobro pozna.

9. srečanje slovenski folklorni skupin v Števanovci

Slovenska narodnostna samouprava v Števanovci je na konci letošnjega maju že devetih organizirala srečanje slovenski folklorni skupin. Domanji pod vodstvom predsednice Agote Holec se trudijo, ka aj bi vsikšo leto pozvali kakšo nauvo skupino, depa na stara padaštva ranč tak

gospod-gospa, šujstarsko). Vodja skupine *Polonca Domonkoš* je povodala: »V našom kulturnom društvi geste edna mladinska pa edna vözraščena folklor. V vözraščenoj mamö 6 parov, plešemo od leta 2011. Vsi smo kauli 30 lejt, zveksöga oženjeni. Plešemo zavolo sprostitve

Gorenjesinčarski mlajši so nutpokazali lejpi program

ne pozablajo. V števanovskom kulturnom domi se je tisto nedelo zbralo telko lüdi, ka so ništerni eške stati mogli. Tau je bilau venak zatok, ka so organizatorge pozvali mlašeči folklorni skupini z domanje vesi pa Gorenjoga Sinika. Na svoje mlajše so bili sploy najgir stariške šaularov, zatok se je v dvorani

pa družjenja.«

Od mlašeči skupin je oprvim na oder staučila gorenjesinčarska šaulska folklor pod vodstvom *Margite Gyeček*. Flajсно so plesali plese »mat' potico pečejo« ino rejzko, ajncvjadraj so nutpokazali v tradicionalnoj formi. Gledalcom se je njini ples sploy vido.

Folklor s Kobilja - oprvim v Števanovci, dvakrat na odri

geniti nej moglo. Prišli so ateki pa mamice z Varaša tö, ka aj bi vidli svoja deteta plesati. Prvi so na oder stopili plesci s prekmurske vesi Kobilje, šteri so oprvim v Števanovci gorstaučili. S predsednicov domanje slovenske samouprave so se spoznali, gda so njine vzgojiteljice bile na ekskurziji v Porabji. Na fudaj je je sprejavala mlada dekla, nut so pokazali prekmurske plese (sotiš, šamarjanko, čardaš, rejzko,

Člani KUD Būdinci so stari padaške Števanovčarov. Zvün plescov so se v porabskoj vesi nutpokazali že gledališčniki pa pesmarge tö. Na letošnjom nastopi so nutpokazali goričko-porabski splet pa zmejs dosta djufkali. Med plesom so gda pa gda spejvali tö, ples rejzko smo tisti den vidli v tretjoj varianti.

V skupini je plesalo dosta mladi. »V zimi se je spremenilo na baukše, dobili smo več nauvi

članov, šteri že vadijo z nami. Dva kedna nazaj smo meli revijo folklorni skupin v Šalovci, gde smo znauvič dobili regijsko priznanje. S Števanovci držimo padaštvo, vsikdar pridemo, gda nas zovėjo« - je povodala predsednica būdinskoga društva *Suzana Škodnik* po tistom, ka so plesci zaplesali »medvetanc« z motivi slovensko-

staučila. V svoji posebni gvantaj so se letos nutpokazali z rejzkov, rozinkov, ajncvjadraj pa drugimi porabskimi pa prekmurskimi plesi. »Zdaj mamö 14 članov, mentorico pa fudaša pa s Slovenije. Plešemo porabske plese, na priliko štajeriš, šteri je pri nas sploy ovaški kak indri. Do stakrat gorstaučimo v Porabji, depa v Sloveniji tö« - nam je raz-

Od porabski skupin so gorstaučili sakalovski plesci

ga »beksel«-ples z meklauv. Od DOŠ Števanovci so na oder staučili najmenjši. Plesali so »rdeče češnje« v kombinaciji z izštevkami, »mravla je v mlin pelala«, rozinko pa ajncvjadraj. Mladi plesci so bili sploy koraž-

tomačila članica FS *Lilla Fascing*.

Za konec je eške nazajprišla skupina s Kobilja, njeni štirge pari so eške nutpokazali sotiš pa eden ples, v šterom so šivali pa pleli. Pesmarge z Būdinec pa

Šaularge s Števanovec so sploy koražno plesali

ni. »Od septembra delamo ž njimi, harmonikaša smo nej meli, nej lerance s Slovenije« - pripovejda od problemov organizatorke srečanja Agota Holec, ovak ravnateljica števanovske šaule. »Če pri mali mlajšaj ne začnemo gordržati kulturo, je sledik že trnok žmetno. Šteri so s šaule že vöostali, več je nazaj ne dobiš, sploy pa nej na konci kedna.«

Sakalavska folklor je v Števanovci že dvej-tri leja nazaj gor-

so zaspejvali eške dvej pesmi, med njimi vogrsko nauto »Lenn a délibábos Hortobágyon« s slovenskimi rečami.

Glavna organizatorka Agota Holec je tak zaključila zadvečrak: »Letos se je srečanje trnok dobro posrečilo. Leko zatok tö, ka smo mlašeče folklore meli. Gordržanje tradicije moremo pri mlajšaj začniti, tak do te plesi dale živeli.«

-dm-

... DO MADŽARSKE

Nadaljuje se obnova sinagog

Na Madžarskem se tudi v letu 2015 nadaljuje obnova sinagog, je izjavil v radijskem intervjuju dr. Csaba Latorcai, državni podsekretar, odgovoren za posebne družbene zadeve pri Uradu vlade. Kljub temu da je leto spomina na holokavst za nami (2014), vlada namenja 4,5 milijarde forintov za obnovo sinagog. Ob obnovi največje sinagoge v državi, ki se nahaja v ulici Rumbach Sebestyén v Budimpešti, se bo začela tudi rekonstrukcija sinagoge v Szegedu, ki je druga največja v državi in tretja v Evropi. Latorcai je omenil, da so v času holokavsta uničili 99 odstotkov podeželskih Judov, zato je večina sinanog na podeželju praznih, v zelo slabem stanju ali jih pa uporabljajo v neprimerne namene (trgovine itd.). Obnovljene sinagoge in molilnice morajo ponovno postati prostori, namenjeni verskemu ali kulturnemu življenju judovske skupnosti, je dodal Latorcai.

Madžarska bo odprla več novih veleposlaništev

Madžarska bo v naslednjem letu in pol odprla pet novih veleposlaništev v Latinski Ameriki in v Afriki, je povedal zunanji minister Péter Sziijártó na konferenci Inštituta za zunanje zadeve, posvečeni strategiji zunanje politike, usmerjene na jug. Poudaril je, da Madžarska lahko izkoristi gospodarsko rast v državah Latinske Amerike in Afrike, v kolikor bo prisotna na teh tržiščih, predvsem s storitvami na področju vodnega gospodarstva, gradbenega inženiringa in informacijsko-komunikacijske tehnologije. Trenutno je madžarski izvoz v Latinsko Ameriko in Afriko le 2,3 odstoten, medtem ko se usmerja v te države od pet do šest odstotkov nemškega izvoza. V interesu prisotnosti države se bodo odprla nova veleposlaništva v Kolumbiji in Peruju ter v Angoli, Etiopiji in Ghani v Afriki. V teh dveh regijah se bo dvignilo tudi število častnih konzulov s 57 na 68. Ob tem bo Eximbanka nudila kredite (3,7 milijarde forintov) podjetjem in podjetnikom za sklenitve poslov na omenjenih območjih.

Te brejg sem redno dojzaslüžila

Na ednom največšom brejgi na Gorenjom Seniki, na vreki Grbenščka, stoji Drejnin ram. V tau rami, steri se s pauti že komaj vidi, tak je že nutzaraški, žive Irma Dravec. Tri lejta, ka ji je sin mrau, sama žive z dvöma mačkama, šteriva njau tak sprvajate, kak če bi psauva bila. Med tejm, ka stojim na dvorišči pa se s teticov pogučavam, daleč zajek za njinimi pleči, leko ka več kak stau kilomejtrov daleč, se avstrijske Alpe vidijo. Kak dobro je tü živeti, si mislim, dapa kak na tetico poglednem pa poslušem njigvo življenjsko zgodbo, že vejim, ka tü je samo pokrajina lejpa, življenje je težko.

- *Tetica Irma, tak mislim, ka na Gorenjom Seniki bola visiko niške nejma rama, kak ste vi doma.*

»Leko, vejpa te Tv-tören so tö zato sé postavili, ka fejst viski brejg je tau. Samo te ram je sedemdesetdevetoga leta dojzgoro, te se je nika popravljalo, dapa nikdar je nej kreda grato. Tak vidiš, ka je üda streja. Emo sem enga brata, tak so ga zvali, ka Inšpruk, on je tö mlado tamrau, ranč kak moj sin, steroga sem tri lejta nazaj pokopala, srmak samo štiridesettri lejta zadaubo. Naslejdne se je že sploj tazanjau, pa več je tö piu, kak bi trbelo. Sprvoga je eške niša baja nej bila z njim, v kosavno fabriko je odo delat, potejn v Opel, naslejdne je pa pri Francuzi delo, dapa gnauk ma je samo više prišlo, pa več nej üšo delat. Potistim pa te tak betežen grato.«

- *Vašoga brata so zaka tak zvali ka Inšpruk?*

»On se je redno tak zvau, ka Ištvan Dravec. Tau ka Inšpruk, tau ne vejim, ka

tau zmanauva, dapa sploj rad je spejvo, pa zato so mada dali tau ime.«

- *Vi ste moža meli?*

»Nej, vidiš, zato sem zdaj sama gé. Edna sestra je eške v Mosonmagyaróvári, te Rogana žena je bila eške moja sestra, edna je pa v varaši Gyula živela, pa tam je mrla. Tak ka zdaj že samo tisto mam, ka je v Mosoni, samo ona je že tö starejša pa ne more ojditi. Namé tö noge bolijo, vejš, če

tadoj v bauto moram titi kak je tau meni daleč.«

- *Po pauti ali po pejškoj pauti odite?*

»Po pauti. Leko bi po lesej tö üšla, samo tam bola žmetno odim.«

- *Kelko časa vam trbej, ka pridete doj k Cifri?*

»Trifartale vöre mi trbej, dočas dojpridem, zato ka nej je skrak, pa sem že nej mlada, sedemdesetdvej lejti sem stara. Je tak, ka na den dvakrat dem, gnauk v bauto, pa gnauk zadvečerka, če je kakšno pokapanje.«

- *Te ste vi v svojom življenji te brejg parkrat zopojdli?*

»Eške kelkokrat, odtec sem odla delat pejški na granico, ta kak je Tromejnik, vejš, gde je tau gé. Odtec prej po lesej sem odla mejo kopat. Dočas ka sem taprišla, sem že trüdna gratala. Ge sem vsigdar po lesej ojdla, zato ka je skrrej bilau, po poštiji sem nej odla, zato ka z biciklinom sem se nej znala voziti. Sledkar sem v zadrugo odla delat, tadola v Gaj, tisto je tö nej skrak

bilau.«

- *Ka ste v zadrugi delali?*

»Flanco smo sadili, bilau ka smo dojklestili ali smo

Irma Dravec živejo na enom najviššem brejgi Gorenjoga Senika

pa kaj vöpučali. Dapa odla sem delat na kukrcu na Dombovár tö, pa v Csepregi sem djabka brala. Odlasem v židano fabriko tö petnajset lejta. Te čas sem dejte mogla vödati, ka so ga drugi skrb meli. Oča se je nikanej brigo zanga. Vejška, ge sem redno dojzaslüžila te brejg, v cejlom življenji sem samo doj pa gor odla po njem, nej zaman, ka me noge bolijo.«

- *Sto je biu oča od deteta?*

»On je Vogrin biu, tü je biu sodak.«

- *Nejste se steli oženiti?*

»Ah, kak pa, vejpa tisti je tö tašo ciganjso formo emo. Istino, zdaj je že tak, ka več ciganjov je kak bejli, dapa ne boj čemerem, ciganji so bola pošteni kak bejli. On je samo dvej leta biu tü, pa gda ma je dolapreteklo, te je nazaj domau odišo.«

- *Za sinaum je kakšne penenze plačüvo?*

»Najprvin 250 forintov, te 310, naslejdne pa 720 forintov so njema dojvlekli s plače. Vseeno, kak je bilau, tak

je bilau, če nemo betežna, te mo zato nikak ta. Samo tau je nej dobro, ka sem sama, baug vari, spadnem, sto me najde?«

- *Nikoga nejmate v vesi?*

»Tam spodkar Dravcin Feri je moj bratranec, nji zato vsikši den poglednem, najbola pa babo. Malo pripovedave, ona dosta zna pitati, ka je nauvoga v vesi, sto je mrau pa tašo.«

- *Tau ste prajli, ka je sedemdesetdevetoga vaš ram dojzgoro, kak se je tau zgaudilo?*

»Prvi so dosta odli sodacke, zato ka je paulek granca. 16. januara, kak vsigdar, so se pripelali pa so edno raketo gori pistili v luft. Ozajerk je slamnatna streja bila, pa kak je ta raketa dojzspadnila, streja se je vožgala pa dojzgorajla. Sreča, ka sta iža pa künja ostale, vejn zato, ka je ta tau s sauca, zato smo nej cejlak pogoreli. Gda so te tören delali, pa so tü vse vküpvdarili pa vözožagali, sem ge njim pravla, aj mena nika ne plačüvajo, bola aj ram vöspucajo, dapa vse je zaman bilau, nej so napravli. Če bi te mena ram vöspučali, te bi ge potistim že leko bejlila. Zdaj pa tak grdau vögleda, pa če stoj pride, vsigdar tau doladjamlejo (fotografirajo). Ta stara iža je že gvüšno stäpetnajset lejta stara, če nej več, zato ka moj oča se je že tö naraudo.«

- *Sodacke so vam kvar vöplačali?*

»Sodacke nej, zavarovanje (biztosítás) smo meli, pa oni so nam plačali. Te tak smo dali nika napraviti, samo eške zdaj nej kreda pa že ranč nede. Brat je tü bola samo v krčmej sejdo, sin je eške mali biu, sama pa, kak bi tau ge leko na-

pravla, mejla sem drüge nevaule tö.«

- *Vaš ram je že tö zavole nutzaraški kak v dosta mejstaj po vasaj, nej?*

»Kak drügoma, tak moja tö. Ge bi kaj kosila, samo v hrbti nika mam, pa pritisk me tö vsigdar mantra, tak ka ne morem.«

- *Eške tau dobro, ka ste odli delat pa etak ste si penzijo leko spravli.*

»Dosta nejmam, samo pettresti gezero forintov. Tau, ka trbej na čeke, tau vöplačam, ka ostane, tisto si pa nutftalam.«

- *Kelko elektrike plačüvate?*

»Ge samo malo elektrike žgem, na mejsec dvejgezerodvejstau forintov plačüvam. Zavarovanje je dvejgezerošeststau, voda je nej dosta, samo pa itak nika, zato ka prati tö trbej. Pralni stroj mam, samo nej je tak nutikzvezani, pa se bojim, ka me buja, pa te bola z rokauv zaperem, ka mena trbej.«

- *Obed vam vozijo ali doma si küjate?*

»Vozijo, zdaj vrnau sem ga v künjo nesla.«

- *Dja tü z vami pripovedjam, mačka pa vam obed zejta, zato ka dvera so oprejte.*

»Tau se nej trbej bojati, ona samo tau gledata, če kama dem, te me sprvajata.«

- *Vi se tü sami v tau rami ne bojite?*

»Ge se sploj nika ne bogim, eške te tö nej, gda grmi. Zato ka tau je tak, kak je Boža vola, tau nikdar ne vejš, gde nutvdari pa gde nej.«

- *Če bi tak bilau, vi bi šli nut v ves k poštiji živeti?*

»Ge bi nej üšla, ge sem se tü naraudila pa ge tü škem mrejtii.«

Karči Holec

Zakoj, zakoj?

Kak je mali Peter gučati začno, so se za njegove stariše začnole nebeske nevoule. Njegova prva rejč je nej bila »mama« ali pa »ata«. Nej, sploj nej! Njegva prva rejč, ka go je vedo vöprajti, je bila »zakoj«. Pa je vsigdar škeu za svoj »zakoj« nazaj dobiti tö, »zatoga volo«. Depa stariša vsigdar ne vejta tak povedati, kak bi mali Peter tou škeu čüti.

Domanji krüj

Mali Peter ednoga dneva malo bole rano gor stane. V künji z mamu skur vküper vdarita. Boukše bi bilou povedano, mama ga skur pödi.

»Peter, ka pa ti tak rano kaulok ojdiš,« ga pita mama eške cejla sne-na.

»Nikšnoga drugoga dela nemam,« njoj nazaj povej več nika nej sneni mali Peter.

»Na, lepou! Tak boš mi leko pomagö krüj omejsiti. Škem prajti, testou za krüj va delala. Peč pa potejm krüj naredi. Škem prajti, ga speče,« je mama vesela, ka njeni sin dun leko vidi, kak se krüj dela.

Depa malomi Petri glava že dé v krajino njegvi »zakojov«. Mama na tou brž gor pride. Tak samo čaka, gda se tou začne. Nej trbej drugo čakati.

»Mama, zakoj?«

»Tvojmi atini je domanji krüj najbolje žmani gé. Tak si je želö, aj ga gnes naredim. Takšnoga krüja človek nin ne more küpiti,« njemi mama že zajtrik dela, samo aj ma pune lampe gestija nej pa »zakojov«.

»Depa zakoj,« njegvoga spitavanja ne more doj staviti.

»Peter, rejsan te ne razmejm, ka me spitavaš,« si mama skrak njega doj sede.

»Mama, pitam te, zakoj? Zakoj trebej krüj delati pa pečti? Rejsan ne vej, zakoj? Vej ga pa v bauti telko majo, ka ga leko eške odavajo. Pa eške vsefele drugo tö majo, nej samo krüj.«

Mali Peter tadale modrúvle, dokejč ga mama pomalek doj ne stavi. Naraji ga doj stavi, aj bole razmej.

»Sinec moj! Inda svejta baute nej bilou. Lidge so si zvekšoga vse mogli sami napraviti. Depa gnes je vcejlak ovak. Depa domanji krüj si eške nisterni vejmo napraviti. Razmejš?«

»Razmejm. Depa zakoj,« mali Peter kaj malo razmej, neka pa ne razmej.

»Rejsan ne vej, ka eške škeš zvedeti. Vse sem ti že povedala. Bole zajtrik do kraja pogej,« se mama že kcuj k deli gemle.

»Mama, zakoj je domanji krüj bole žmani, kak pa je tisti z baute?«

»Tou boš pa eške vido,« povej mama pa že melo vküper dela ranč tak, kak go je stara mama inda svejta navčila.

Čas je tadale išo, mali Peter čaka, čaka, ka se ma zgoditi. Ata iz baute pride. Vsefele je küpo, vej je pa sobota. Že se doj sede, ka de novine što. Žena njemi povej, aj nazaj v bauto dé. Aj dé pa frtau kile krüja küpi. Un jo samo z debelim pogledne.

»Vej boš pa gnes krüj pekla. Zakoj?«

»Skur si že kak mali Peter. Nika ne spitavli zakoj, idi pa küpi. Eden eksperiment mo doma meli,« ga žena tira, aj dé.

Domanji krüj je pečeni gé. Takši diš po künji dé, kak se tou na rejdku zgodi. Na stoli so trgé kolači domanjoga krüja pa tisti manjši falat küplenoga. Mama vrejže falat domanjoga, potejm falat tistoga drugoga.

»Na, Peter, zdaj pa se kcuj k deli vzemi. Najprva toga iz baute kouštaj! Potejm boš toga našoga,« mama krüj na talejre deje, kcuj pa eške malo klobasi.

Peter napravi, kak je mama prajla. Gej, grzé, mele z mlejčnimi zobami. Nagnouk samo gor skouči:

»Mama, samo mo eške domanji krüj geli!«

»Zakoj,« se mama naraji smedje.

»Mama, vej pa dun nej trbej pitati, zakoj. Vej pa tou vsikši vej,« mali Peter na velke vgrizne nut v domanji krüj.

Miki Roš

Predstavitveni dan Društva porabske mladine

Na letošnjem občnem zboru smo se člani Društva porabske mladine odločili, da bi bilo dobro, če bi imeli predstavitveni dan in bi poskusili na tak način pridobiti mlade Porabce.

sodelavcem sta nam obljubila, da nas bosta obvestila, če bosta izvedela za kakšen razpis, ki bi nam prišel prav. Na koncu nam je tudi čestitala za ustanovitev mladinskega dru-

dur iz Prekmurja. Trije mladi dečki (Marko, Robi in Mario) so nas od šeste ure naprej zabavali z narodnozabavno glasbo. Načrtovano je bilo, da bodo igrali do desetih, ampak naši mladi so se imeli tako lepo, da so morali igrati do pol dveh ponoči. Takrat smo se poslovili, ker smo že bili utrujeni. Moram pa povedati, da sem bila sama presenečena, kako so mladi plesali in peli slovenske pesmi. Seveda tudi slovenske besede ni manjkalo. Bila sem ponosna na porabsko mladino, ki pomeni prihodnost za našo skupnost.

Mislím, da je bil predstavitveni dan uspešen, saj smo pridobili 16 novih članov in 2 podporni člana.

Na koncu se moramo še zahvaliti organizacijam, ki so nam ponudile pomoč. Zahvala gre Razvojni agenciji Slovenska krajina za prostor,

Naše člane je nagovorila slovenska zagovornica v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss

Udeleženci občnega zbora smo začeli razmišljati tudi o datumu. Bilo je težko, saj smo morali upoštevati programe vseh porabskih vasi in Monoštra, ker nismo želeli, da bi se prireditve prekrivale. Končno nam je skupno uspelo izbrati 30. maj. Kljub temu se je zgodilo, da našega termina drugi niso upoštevali in se je hkrati odvijal še nek drugi dogodek. V soboto, 30. maja popoldne ob štirih, smo se mladi zbrali na dvorišču Hiše jabolk na Gornjem Seniku, ki smo jo izbrali za kraj našega dogodka. Avtorica članka, predsednica Martina Zakoč, sem na kratko predstavila zgodovino in nastanek društva, nato pa še cilje, naloge in dejavnosti. Obenem sem povabila mlade, naj se včlanijo v društvo. Potem sem predala besedo zagovornici Slovencev v madžarskem parlamentu, Eriki Köleš Kiss, ki je pozdravila porabsko mladino, jim na kratko predstavila svoje delo in povedala, kakšno nalogo imajo mladi. Izpostavila je, da imamo veliko odgovornosti, saj se moramo truditi, da naš materni jezik ne izgine in da bomo ostali Slovenci na Madžarskem. Skupaj s svojim

štva. Gospe Eriki Köleš Kiss se zahvaljujemo tudi preko časopisa, da si je vzela čas in obiskala člane Društva porabske mladine.

Medtem časom je naš pod-

Skupinska slika članov našega društva

predsednik Tamás Kovács ustvarjal v kuhinji. Njega smo zadolžili, da je pripravil pice v peči. Moramo ga pohvaliti, saj je bil vsak zadovoljen in nihče ni ostal lačen. Obenem moramo pohvaliti tudi naše članice, ki so spekle doma pecivo in ga prinesle na dogodek. Izgleda, da bo to postala tradicija, da bomo imeli na naših dogodkih domače pecivo, ki ga pripravimo sami. Za večerni del našega programa je poskrbela skupina D-

Narodnostni samoupravi Sakalovci za pijačo, Športnemu društvu Srebrni breg z Gornjega Senika za klopi. Seveda hvala tudi vsem, ki so na kakršenkoli način prispevali k temu, da je ta dogodek tako dobro uspel. (Dogodek smo izvedli s finančno podporo Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu).

Martina Zakoč
predsednica Društva
porabske mladine

